

zanimale, če pa jih ne moremo videti in o njih ničesar vedeti, le to, da so. Zdi se, da J. B. nadaljuje z istega mesta, kot nam je svoje debele knjige pisal Kant: to je z mesta angela. Vseeno pa je knjiga J. B. bližja današnjemu bralcu, saj J. B. še zmeraj živi in piše o našem svetu; to morda ni pravi filozofski argument, pa vendar bolj privlačijo današnji avtorji kot nekrofilija dvatisočletne tradicije. Nepopolnost knjige, kar je očitno zaščitni znak založniške hiše Galilee, ki jo vodi Paul Verilio, je v tem, da nima bibliografije. V Popolnem zločinu bralec najde posredne in neposredne reference, a vedno brez izvira. Neposredno so omenjeni Nietzsche, Wittgenstein, Popper, Russell, Saussure, Heidegger, Kojève, Levi-Strauss, Canetti in še nekaj drugih. Prekajenemu knjižnemu molju so mogoče vse te reference že poznane, začetnik pa bi si rad ogledal tudi kakšno knjigo, iz katere avtor črpa svoje domislice. J. B. na dobrih dvesto straneh prehodi široke poljane miselnega sveta, in sicer od kvantne fizike, medijev in seksa do filozofije, Madonne in aida. Pri tem se poslužuje metaforičnega in mogoče celo prerazvezanega jezika za pojasnjevanje videnja sveta, kjer se tehnika posmehuje filozofiji. Kljub pesimizmu pa se knjiga da razumeti kot opozorilo na stvari, ki se dogajajo okrog nas. Če je sistem postal vse, potem ne bo ostalo nič. Če mišljenje ni postalo nič, potem bo kaj ostalo. Optimističen zaključek, kljub temu da se J. B. ob koncu knjige zapiše: I'll not be your mirror in se pri tem opira na Borgesa. Naj torej končam, kot sem začel. Tu je eden najlepših citatov, ki ga najdemo na začetku Druge strani zločina (str. 155):

"Z Virtualnostjo smo stopili ne le v dobo taljenja Realnega in Referenčnega, ampak tudi v dobo uničevanja Drugega.

To je enako etičnemu čiščenju, ki je zadelo ne le posamezno ljudstvo, ampak trdovratno prega-

nja vse oblike spremenljivosti/drugačnosti.

Oblike smrti, ki se združijo s terapevtsko krvoločnostjo.

Oblike obrazov in teles, ki jih preganja lepota kirurgija.

Oblike sveta, ki jih briše Virtualna realnost.

Oblike vsakogar, ki bodo nekega dne ukinjene s kloniranjem posameznih celic.

Preproste oblike drugega na poti razredčenja v večno komunikacijo.

Če je informacija na kraju popolnega zločina nasproti realnosti, je komunikacija na kraju popolnega zločina nasproti spremenljivosti/drugačnosti.

Več drugega: komunikacija.

Več sovražnika: pogajanje.

Več plenilca: gostoljubje.

Več negativnosti: absolutna pozitivnost.

Več smrti: nesmrtnost klona.

Več spremenljivosti: identiteta in razlika.

Več zapeljevanja: neločljivost spolov.

Več iluzije: hiperrealnost, Virtualna realnost.

Več skrivnosti: transparentnost.

Več usode.

Popoln zločin.

Klemen Fele

Veljko Rus (ur.)

SLOVENIJA PO LETU 1995 razmišljanja o prihodnosti

Fakulteta za družbene vede, Knjižna zbirka TEORIJA IN PRAKSA, Ljubljana, 1995

372 str.; cena: 300 SIT

Trenutni problem kulturnega razvoja postaja zaradi globalizacije nacionalnih ekonomij vse bolj pomemben element nacionalnih

strategij. Obstaja strah pred utoptivijo manjših nacij v globalnih ekonomskih in političnih tokovih, s tem pa se nam zastavlja vprašanje kulturne identitete. Naloga suverene države je zagotoviti kontinuiteto naroda kot kulturne skupnosti v sestavi civilne družbe. Tu pa se porajajo dvomi, saj je po mnenju nekaterih družboslovcev civilna družba po osamosvojitvi razpadla. Drži, da sedanja država še ni pravna država v polnem pomenu besede, kar pa pomeni, da kot taka ne spodbuja razvoja civilne družbe. V tem primeru velja predpostavka, da dokler nimamo pravne države, tudi civilne družbe ne more biti.

Zbornik vsebuje prispevke nekaterih najuglednejših slovenskih družboslovcev. Poudariti pa je treba, da je dejansko teža knjige na "razmišljanju" o prihodnosti, saj avtorji niso imeli nobene trdne metodološke opore, hkrati pa so bili podvrženi preseganju svojih strokovnih področij.

Prispevki se ukvarjajo z vizijo prihodnjega razvoja Slovenije. Kot celota tvorijo mozaik – dokaj vsestransko obravnavo vseh tistih akterjev in dejavnikov, ki bodo zelo verjetno odločilno vplivali na našo prihodnost.

Prvi del sestavljajo prispevki, ki skušajo opredeliti razvojne stal-

nice Slovenije. Ena od stalnic v slovenski zgodovini naj bi bila vloga slovenske inteligence. Ker smo se razvili kasneje kot večina evropskih narodov, nismo razvili svoje aristokracije, niti svoje buržoazije. Ta pomanjkljivost je lahko za prihodnost tudi velika prednost, saj je inteligenca tisti pravi vodilni sloj, ki omogoča visoko stopnjo modernizacije slovenske družbe, pa tudi kulturnopolitično avtonomijo slovenskega naroda. Vedeti moramo, da imamo najredkeje naseljeno ozemlje, kar je velika prednost za turizem, hkrati pa velika nevarnost, v primeru, če bi tujci začeli množično kupovati zemljo. Približevanje in združevanje z Evropo predstavlja za Slovence zelo velik problem. Zavedati se moramo, da bo z vstopom v EU Slovenija imela še dosti manjšo oz. manjvredno vlogo, kot jo je imela v Jugoslaviji, čeprav EU upošteva demokratična pravila. Ko govorimo o kulturni identiteti, moramo poudariti pomembno vlogo slovenskega jezika. Le-ta se je ohranil, kljub slovenski multikulturalnosti, kar zadeva bližnjo preteklost.

Družbenokulturne determinante Slovenije so po mnenju avtorjev enako pomembne kot družbenogospodarske oz. družbenopolitične determinante. V okviru tega se obravnava vrednostna usmeritev Slovencev. Po Janeku Musku je slovenski kulturni prostor polariziran na dve vrednostni usmeritvi: na zahodno in vzhodno vrednostno usmeritev. V vzhodnih populacijah prevladujejo hedonistične vrednote, v zahodnih pa postmaterialistične. Raznovrstnost, ki je prisotna v našem kulturnem prostoru, je vir večnih konfliktov, pa tudi priložnost za fleksibilno povezovanje in premoščanje zelo različnih kultur. Ob vsem tem pa se zastavlja vprašanje: Ali gre v Sloveniji res za anomijo, ali le za vrednostno zmedo? Vse kaže, da gre za vrednostno zmedo, kar je posledica premikov v vrednostnih usmeritvah.

Družbenopolitična zrelost slovenske države je predstavljena z vidika človekovih pravic. Po mnenju nekaterih bi bilo dobro, če bi se zavedali, da smo dosegli planetarni konsens o človekovih pravicah. Priznavanje človekovih pravic je največji dosežek sodobne civilizacije in nečesa takega nobena od velikih kultur ni do sedaj uveljavila. Kažejo se tudi alternativne možnosti za regulacije množičnih medijev kot instrumentov političnih strank oz. kot instrumentov civilne družbe. Naša napaka je bila mogoče v tem, da medijev nismo dovolj privatizirali. To so storili v drugih vzhodnoevropskih državah in so zato v tem pogledu pred nami. Vzpostavljen naj bi bil neke vrste vzajemni odnos med javno službo in klienti.

Slovenija dosega že dve tretjini standardov, ki veljajo za članice EU in prav zaradi tega mora imeti Slovenija za svoj cilj vključitev v EU. Pospešiti se mora razvoj človeškega kapitala, razvoj znanja v vseh njegovih oblikah od izobraževanja, informacijskih infrastruktur do prenosa tehnologij. Z razvojem lastnih infrastruktur moramo postati zanimivi za tuje in lastne naložbe v gospodarstvo. Pospešiti moramo razvoj domačega znanja in uporabo novih tehnologij. Se pravi gre za dvojno strategijo: odpiranje trgov in povečevanje konkurenčnosti na eni strani ter za razvoj infrastruktur, ki bodo usposabljele domače subjekte za uspešno konkurenco.

V sklepnem delu je govora o socio-ekonomskih dejavnih razvoja, kot tudi že zasnove strategij na tistih področjih družbenih dejavnosti, ki jih običajno uvrščamo pod skupni pojem državne blaginje. Nacionalni problem in hkrati tudi problem nacionalne strategije je celovito preoblikovanje šolskega sistema. V izobraževalnem sistemu obstaja strukturna luknja, ki se kaže v neobstoju preduniverzitetnega izobraževanja. Univerza sama ne more

urejati strahovitega pritiska srednješolcev na njene fakultete, zato je treba odpreti nove možnosti, ki delu generacije nudi postsekundarno in preduniverzitetno šolstvo. Ker ta možnost ne obstaja, se za srednješolce vgrajuje nov filter v obliki mature, ki je v bistvu represiven, ne pa spodbudni ukrep. Z uvedbo mature se avtomatično poveča represivni režim skozi vsa štiri leta srednješolskega pouka. Namesto da bi odpirali nove možnosti in širili ponudbo izobraževalnih programov, se zaostruje selekcija učencev. Selekcija je seveda najbolj pravična, če jo izvajamo na pozitivnem znanju, jasno pa mora biti, da bo s tem poudarek na kopičenju pozitivnega znanja, ne pa na ustvarjalnosti ali na sposobnosti uporabe tega znanja. Mogoče je napaka tudi v tem, da se za ureditev šolstva oz. izobraževanja zavzema samo šolski minister, ne pa tudi minister za delo, minister za gospodarstvo in drugi. Kar pa se tiče znanstveno-tehnološke dejavnosti, bi bilo za naše razmere kakovostneje in učinkoviteje, če bi se zavzemali za kakovostne raziskovalce, ne pa kakovostne raziskave.

Vsi objavljeni prispevki v knjigi so bili napisani za delavnico, ki jo je organiziral Center za evalvacijske in strateške študije ter financiralo Ministrstvo za znanost in tehnologijo. Pogrešiti je bolj podrobne podatke o avtorjih in njihovem delu.

Knjiga ima nenavaden naslov in skuša poudariti drugačen odnos do časa, ki je prevladoval v zadnjih petdesetih letih. Opuščamo mehanično pojmovanje časa in sprejemamo organsko pojmovanje časa. Prispevki vsebujejo obravnavo razvojnih problemov, kot tudi sugestije o tem, kako naj bi na te probleme reagirali, da bi bila zagotovljena zadostna integracija slovenske države in slovenskega naroda. Vsebina knjige je torej nekakšno preigravanje prihodnosti.

Prihodnosti pa ne pojmuje več kot nekakšno končno idealno stanje, ampak kot prazen prostor, ki ga polnimo z našo vsakodnevno dejavnostjo.

Boštjan Tušek

Danica Fink-Hafner

SLOVENSKO KMETIJSTVO IN EVROPA

Znanstveno in publicistično
središče, Ljubljana, 1995
168 strani

Po osamosvojitvi Slovenije je na področju kmetijstva prišlo do sprememb, prav tako kot na ostalih področjih. Kmetje se želijo otresti idej in vplivov Vzhodne Evrope in stremijo k idejam Srednje Evrope. Avtorica se je tega problema lotila širše. Knjiga je nastala kot rezultat raziskave "Uveljavljanje slovenskih interesov v EU. Primer kmetijske politike". Raziskava je obravnavala "evropeizacijo" prav iz zornega kota "evropeizirane" strani.

Prikaže nam, kako poteka oblikovanje evropskih kmetijskih politik, njihove posebnosti. Prikaže, kako lahko interesne skupine t.i. tretjih držav (kamor nekateri še vedno prištevajo tudi našo državo) vplivajo na procese oblikovanja kmetijskih politik, strukturo interesov v evropskem kmetijstvu in njihovo vlogo. Prikazan je politični pomen kmetijstva v EU in struktura evropske kmetijske poli-

tike, ali so slovenski akterji (vladni in nevladni) seznanjeni s skupno kmetijsko politiko in kako so svoje delovanje prilagodili procesom približevanja države EU. Kmetijstvo je eden ključnih problemov med sporazumi EU in postsocialističnimi državami Srednje in Vzhodne Evrope. Rešitev je popuščanje pri gospodarskih interesih na obeh straneh. Nadalje je govora o izkoriščenih in neizkoriščenih kanalih in možnostih vplivanja na evropsko politiko, v korist slovenskih interesov. Primerja tokove vplivanja, upošteva možna sodelovanja med vladnimi in nevladnimi akterji. Ugotavlja, v kolikšni meri je oblikovanje kmetijskih politik v Sloveniji kompatibilno s posvetovalno politično kulturo na področju oblikovanja evropskih kmetijskih politik. Ocenjeno je, da politiki nista kompatibilni. Ocenjeno je na podlagi empirične analize interesnega organiziranja na področju kmetijstva, razmerij med vladno in nevladno sfero pri nas in na podlagi odnosa vladnih akterjev do civilno družbenih organizacij. Za evropske države z dobro razvitim lobijem je značilno troje: obstoj velike skupine kmetov, ki je sposobna organizirati politični pritisk na akterje, učinkovita interesna organiziranost kmetov in vladno priznanje kmečkih skupin kot partnerjev pri oblikovanju kmetijske politike. Nato se osredotoča na značilnosti razprav o evropeizaciji slovenskega kmetijstva in o pogajanjih glede pridruženega članstva Slovenije v EU. Predstavljene so ocene iz empirične raziskave med predstavniki civilno družbenih organizacij in viri

rastočega evroskepticizma. Še posebej pa analizira izpostavljenost kmetijstva razcepljeni slovenski politični areni, saj kmetijske interese zastopajo Združena zveza Slovenije, Splošno združenje za kmetijstvo, Poslovno združenje prehrane in nekaj političnih strank (npr. SLS in SKD), in pa nevarnostim politizacije problemov evropskega povezovanja Slovenije.

Prikaže probleme in konflikte glede strategij evropskega povezovanja. Opozarja na stroške evropeizacije. Pojavlja se dilema, ali so Slovenci pripravljeni plačati te stroške. Potrebne so analize, ki bodo pretehtale možnosti koristi in stroškov na večih področjih: gospodarskem, političnem, socialnem, ekološkem.

Avtorica dodaja prilogo, v kateri so zbrani statistični podatki o kmetijstvu v EU in o kmetijstvu novih članic te unije. Dodan je tudi prikaz stanja v slovenskem kmetijstvu in primerjave z drugimi državami.

Teme so trenutno zelo aktualne, vsakodnevno jim lahko sledimo preko medijev. Tu pa so zbrane na enem mestu za tiste, ki bi radi imeli boljši pregled nad problematiko. Knjiga nudi odgovore na različna možna vprašanja, ki se postavljajo ob teh temah. Hkrati predstavlja dobro osnovo za vse tiste, ki se želijo še bolj poglobiti v te probleme ali jih celo reševati. Ponudi dejstva, na katerih lahko dalje gradijo svoja razmišljanja in raziskovanja. Knjiga naj bi bila zanimiva tudi za bralce iz drugih držav, predvsem poglavja, ki kažejo naše gledanje na evropeizacijo.

Beti Vouko